

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ЖИТОМИРЩИНИ В УМОВАХ КРИЗИ

В.А. Довженко, к. е. н.

Житомирський національний агроекологічний університет

Розглянуто стан і основні результати сільськогосподарського виробництва Житомирської області в умовах економічної кризи. Проаналізовано показники розвитку галузей рослинництва і тваринництва. Визначено пріоритетні напрями розвитку аграрної сфери регіону.

Постановка проблеми. Аграрний сектор вітчизняної економіки є великою і перспективною галуззю. Особливістю сільського господарства є відчутна залежність від природних, регіональних, економічних, транспортних, майнових та інших особливостей, що пов'язано з неможливістю точно передбачити майбутній розвиток подій. В умовах фінансово-економічної кризи особливо актуальною є необхідність в прогнозуванні розвитку негативних явищ в економіці для того, щоб попереджати та пристосовуватись до них.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивченню тенденцій розвитку сільського господарства в Україні присвячені роботи відомих

вчених-аграрників: В.Я. Амбросова, П.І. Гайдуцького, В.В. Горьового, П.Т. Саблука, М.М. Ільчука, М.М. Кропивка, М.Г. Лобаса, М.Й. Малика, В.К. Збарського, В.Я. Месель-Веселяка, В.В. Юрчишина та ін.

Метою дослідження є обґрунтування пріоритетних напрямів розвитку сільського господарства Житомирщини на основі вивчення результатів його функціонування в умовах економічної кризи.

Виклад основного матеріалу. Реальне економічне становище більшості сільських товаровиробників нестійке. Однак протягом останніх років з'явилися певні позитивні зрушення в галузі, що характеризуються тенденцією до зростання обсягів виробництва сільськогосподарської продукції. Дана тенденція дещо збереглась і в умовах економічної кризи (рис.1).

У Житомирській області обсяги валової продукції сільського господарства (у порівнянних цінах 2005 р.) у 2009 р., порівняно з попереднім роком, збільшилися на 3,7%, зокрема, у сільськогосподарських підприємствах – на 8,7%, у господарствах населення – на 1,8%.

Нарощування обсягів виробництва переважно спостерігалось в галузі рослинництва. Так, у 2009 р. обсяги валової продукції рослинництва збільшилися на 4,2%, зокрема, господарствами усіх категорій одержано на 12,4% більше зерна, на 3,7% – картоплі, в 1,8 рази більше плодовоовочевої продукції, в 1,6 рази – шишок хмелю.

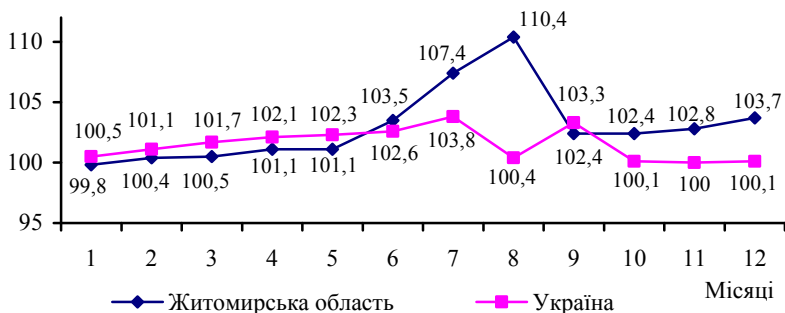

Рис. Динаміка виробництва валової продукції сільського господарства у 2009 р., %

Зменшилися обсяги виробництва овочів на 0,3%, цукрових буряків – на 37,5% та льону-довгунця майже удвічі. Водночас, у 2009 р. збільшилась урожайність зернових на 1,5 ц/га, картоплі – на 3,4 ц/га, овочів – на 2,1 ц/га, плодово-ягідної продукції – на 37 ц/га, шишок хмелю – на 3,8 ц/га, льону-довгунця – на 2,9 ц/га, але у 1,5 рази зменшилась урожайність цукрових буряків.

У галузі тваринництва збереглась тенденція до скорочення поголів'я худоби і, як наслідок, зменшення виробництва основних видів продукції (табл.). Слід також зазначити, що не змінилась частка поголів'я худоби у господарствах населення: 63,2% загальної чисельності ВРХ (2008 р. – 60,7%), у т.ч. корів – 76,4% (74,2%), свиней – 69,6% (75,9%), овець і кіз – 83,1% (84,8%), птиці – 87,9% (88,5%). Позитивним слід вважати зростання середньодобових приростів великої рогатої худоби на вирощуванні та відгодівлі на 10,1% та свиней – на 13,7%.

Важливим залишається питання фінансового забезпечення галузі. В державному бюджеті на 2009 р. було передбачено 67,4 млн. грн. на фінансування програм розвитку агропромислового комплексу Житомирської області. Незважаючи на кризові явища в економіці країни, до використання надійшло 62,5 млн. грн., що становить 93% від запланованого обсягу. Крім того, впродовж 2009 р. сільськогосподарськими підприємствами області залучено 22 млн. грн. кредитних ресурсів. За власні кошти сільгоспідприємств у 2009 р. було придбано складної сільгосптехніки на суму 67 млн. грн., 158 млн. грн. спрямовано на оплату праці та 83 млн. грн. – на розрахунки по орендній платі.

Таблиця. Поголів'я тварин та виробництво основних видів продукції тваринництва в Житомирській області у 2009 р.

Вид продукції, група тварин	Усі категорії господарств		у тому числі:			
			сільськогосподарськi підприємства		господарства населення	
	2009 р.	у % до 2008 р.	2009 р.	у % до 2008 р.	2009 р.	у % до 2008 р.
Наявність поголів'я, тис. гол.						
Велика рогата худоба	250,5	97,3	92,1	91,0	158,4	101,4
у т.ч. корови	151,5	95,2	35,8	87,3	115,7	97,9
Свині	178,8	102,6	54,3	129,3	124,5	94,1
Вівці та кози	21,9	95,2	3,7	105,7	18,2	93,3
Птиця	5312,5	99,3	644,9	105,1	4667,6	98,5
Виробництво продукції						
М'ясо, тис. т	68,9	98,1	12,7	85,8	56,2	101,4
Молоко, тис. т	602,2	98,1	86,9	103,2	515,3	97,3
Яйця, млн. шт.	479,3	99,2	97,7	88,0	381,6	102,5

Низьким залишається рівень заробітної плати працівників сільського господарства, який не перевищив 64,7% середнього в області (листопад 2009 р. – 1526 грн.).

Висновки. В аграрній сфері досліджуваного регіону в умовах фінансово-економічної кризи спостерігались і негативні тенденції і

позитивні зрушення. Слід зазначити, що негативний вплив кризових явищ більшою мірою відчували суб'єкти фінансової сфери економіки та галузі, які мали з ними налагоджені зв'язки. Сільськогосподарські товаровиробники внаслідок галузевих особливостей та нормативно-правових перешкод не мали змоги тісно взаємодіяти із фінансово-кредитними установами, що і вберегло їх від негативних наслідків.

Розширеному відтворенню в сільському господарстві вже протягом багатьох років перешкоджає низький рівень прибутковості господарюючих суб'єктів, що зумовлено низьким рівнем продуктивності виробництва в галузі. Тому в наступні роки ймовірно будуть розвиватись ті види діяльності, які в нинішніх умовах є прибутковими, тобто виробництво рослинницької продукції: зерна, овочів, плодів, ягід, ріпаку тощо. Водночас, відродження і розвиток льонарства, хмелярства та тваринницьких галузей потребує удосконалення ринкових відносин в агробізнесі, формування сприятливого підприємницького середовища та відповідних заходів з боку держави.

Список використаних джерел

1. Карпенко О. Минулорічний врожай – крок до подолання кризи / О. Карпенко // Аграрний тиждень. – 2010 р. – №2(128). – С. 4-5.
2. Кваша С.М. Вплив світової фінансової кризи на розвиток аграрного сектору вітчизняної економіки / С.М. Кваша // Економіка АПК. – 2009. – №5. – С. 3-9.
3. Стан сільського господарства за 2009 р.: [Електронний ресурс]: Експрес-випуск / Головне управління статистики у Житомирській області. – Режим доступу: www.stat.ic.zt.ua.